

TÜRK-İŞ | Haber Bülteni

Türkiye İşçi Sendikaları Konfederasyonu

Bayındır Sokak No: 10 Kızılay - Ankara | Tel: (0.312) 433 31 25-29 | Faks: (0.312) 433 85 80 - 433 68 09

facebook.com/turkiskonfederasyonu | twitter.com/turkiskonf | www.turkis.org.tr

25 Haziran 2015

HAZİRAN 2015 AÇLIK ve YOKSULLUK SINIRI

- ✓ SEÇİM BİTTİ, GEÇİM ŞARTLARININ AĞIRLIĞI KALDIĞI YERDEN...
- ✓ DÖRT KİŞİLİK AİLENİN AÇLIK SINIRI 1.338 TL, YOKSULLUK SINIRI 4.357 TL
- ✓ ÖZELLİKLE SEBZE-MEYVEDEKİ UCUZLAMANIN ETKİSİYLE MUTFAK ENFLASYONU AYLIK YÜZDE 1,18 ORANINDA GERİLEDİ. SON ONİKİ AYLIK ARTIŞ İSE YÜZDE 16,56
- ✓ BİR KİŞİNİN GEÇİM MALİYETİ 1.627 TL

TÜRK-İŞ'in yirmi sekiz yıldan bu yana, her ay düzenli olarak yaptığı "açlık ve yoksulluk sınırı" araştırması çalışanların geçim koşullarını yansıtan önemli bir göstergedir.

TÜRK-İŞ araştırmasına göre 2015 Haziran ayı itibariyle;

- Dört kişilik bir ailenin sağlıklı, dengeli ve yeterli beslenebilmesi için yapması gereken gıda harcaması tutarı (**açlık sınırı**) 1.337,66 TL,
- Gıda harcaması ile birlikte giyim, konut (kira, elektrik, su, yakıt), ulaşım, eğitim, sağlık ve benzeri ihtiyaçlar için yapılması zorunlu diğer harcamaların toplam tutarı ise (**yoksulluk sınırı**) 4.357,20 TL olarak hesaplanmıştır.

Tablo 1: Dört Kişilik Ailenin Açlık ve Yoksulluk Sınırı (TL/Ay)

	Haziran 2014	Aralık 2014	Mayıs 2015	Haziran 2015
Yetişkin Erkek Gıda Harcaması	323,56	342,59	373,14	369,29
Yetişkin Kadın Gıda Harcaması	264,27	281,22	310,07	306,56
15-19 Yaş Grubu Çocuk Gıda Harcaması	342,23	365,81	402,68	398,52
4-6 Yaş Grubu Çocuk Gıda Harcaması	228,03	242,73	263,34	263,29
Açlık Sınırı	1.158,09	1.232,35	1.349,22	1.337,66
Yoksulluk Sınırı	3.772,27	4.014,17	4.394,87	4.357,20

* Gıda harcaması tutarı, yuvarlama nedeniyle, toplamda farklı olabilmektedir.

Hesaplanan açlık ve yoksulluk tutarları ele geçmesi gereken ücret değildir. Dört kişilik bir ailenin temel ihtiyaçlarının karşılanması için yapılması gereken harcamadır. Hanede, birden fazla çalışan varsa veya ücret dışında başka bir gelir söz konusu ise hepsinin toplam geliridir. Ancak ülkemiz şartlarında, ücretli çalışanların hanesinde çalışan sayısı çoğunlukla bir kişidir. Haneye giren başka bir gelir kaynağı da oldukça sınırlıdır. Toplam hane gelirinin sınırlı ve yetersiz, yapılması zorunlu harcama tutarının çok altında kalması, çalışanların geçim şartlarını ağırlaştıran temel faktör olmaktadır.

TÜRK-İŞ hesaplamasına göre, sağlıklı ve dengeli beslenebilmek için dört kişilik bir ailenin yapması gereken aylık gıda harcaması tutarı, 2015 yılının ilk altı ayı sonunda 105 TL artış göstermiştir. Ailenin yaşam maliyetindeki artış ise yılbaşına göre 343 TL'dir.

Bekar olan **bir çalışanın yaşama maliyeti** 2015 yılı Haziran ayı itibariyle 1.627 TL'dir. Oysa seçim kampanyalarında sıkça gündeme gelen asgari ücret halen 949,08 TL'dir. Ele geçen asgari ücret tutarı ile değil dört kişilik bir ailenin geçimini sağlamak ya da mutfak harcamasını karşılayabilmek, bir kişinin yapması gereken aylık harcamanın sadece 17 gününe yetmektedir.

İşveren-Devlet temsilcileri tarafından belirlenen ve fakat işçi kesiminin katılmadığı net asgari ücret tutarı Temmuz ayından itibaren ancak 1.000,55 TL olacaktır. Asgari ücretin yetersizliği bugün herkes tarafından kabul edilmektedir. Yoksulluğun azaltılması ve giderek ortadan kaldırılması, çalışanların satın alma gücünün iyileştirilmesini sağlamak bakımından, asgari ücretin "yetecek ücret" seviyesine yükseltilmesi bir an önce sağlanmalıdır. Önümüzdeki dönemin temel önceliği, insan onuruna yaraşır bir gelirin tespiti ve güvenceye kavuşturulması olmalıdır.

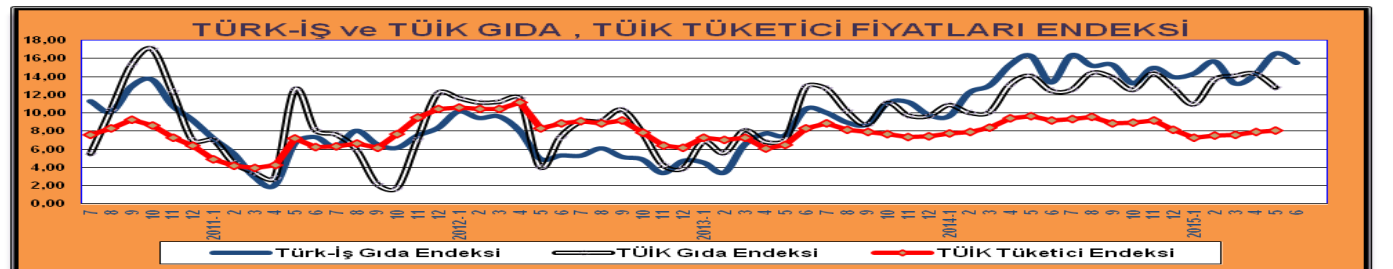
TÜRK-İŞ'in verileri temel alındığında 2015 Haziran ayı itibariyle "mutfak enflasyonu"ndaki değişim şöyle olmuştur:

- Ankara'da yaşayan dört kişilik bir ailenin "gıda için" yapması gereken asgari harcama tutarı **bir önceki aya göre** yüzde 0,86 oranında geriledi.
- Yılın **ilk altı aylık dönemi sonunda** artış oranı yüzde 8,55 oldu.
- Gıda enflasyonunda **oniki ay itibariyle artış oranı** yüzde 15,51'dir.
- **Yıllık ortalama artış oranı** ise yüzde 14,88 olarak hesaplandı.

Tablo 2: Gıda Harcamasındaki Değişim

	Haziran 2012	Haziran 2013	Haziran 2014	Haziran 2015
Bir önceki aya göre değişim oranı (%)	-0,04	2,65	0,05	-0,86
Bir önceki yılın Aralık ayına göre değişim oranı (%)	-1,64	3,72	7,07	8,55
Bir önceki yılın aynı ayına göre değişim oranı (%)	5,33	10,45	13,35	15,51
12 aylık ortalamalara göre değişim oranı (%)	7,55	5,82	11,69	14,88

Aşağıdaki grafikte, TÜRK-İŞ ve TÜİK gıda endeksindeki değişim ile TÜİK tüketici fiyatları endeksindeki değişim oniki aylık artış olarak görülmektedir. 2013 yılının ilk aylarından itibaren bugüne yansıyan gelişme, gıda fiyatları endeksindeki artışın tüketici fiyatları endeksi üzerinde olmasıdır. Bu durum, aile bütçesi içinde ağırlıklı yer kaplayan gıda harcaması nedeniyle, dar ve sabit gelirli kesimlerin geçim şartlarına daha olumsuz yansımaktadır.

Gıda harcaması çalışmasına temel alınan beslenme kalıbında yer alan ürünlerin fiyatlarında Haziran 2015 itibariyle gözlenen değişim şöyledir:

- Süt, yoğurt, peynir grubunda; sütün fiyatında biraz artış söz konusu olurken, peynir ve yoğurt fiyatı değişmedi.
- Et, tavuk, balık, sakatat, bakliyat ürünlerinin bulunduğu grupta; geçen ay fiyatı yükselen kıyma ve kuşbaşı etin fiyatı değişmedi, ancak tavuk fiyatında artış oldu. Tezgahlarda levrek, çupra, alabalık, somon gibi kültür balıklar yer alırken fiyat biraz yükseldi. Yumurta fiyatı artarak tanesi 48 kuruş oldu. Bakliyat (nohut, mercimek, kuru fasulye, barbunya vb) ürünlerinin fiyatı da aynı kaldı.
- Yaş sebze-meyve grubu bu ay yine mutfak harcamasını olumlu etkiledi. Geçtiğimiz ay 3,52 TL olarak hesaplanan yaş sebze-meyve ortalama kilogram fiyatı bu ay daha da gerileyerek 3,31 TL oldu. Bu gerilemede özellikle meyvenin etkisi fazla oldu. Önceki aylarda fiyatları -nispeten- yüksek olduğu için hesaplama dışında bırakılan erik, dut, çilek, kiraz gibi ürünler bu ay hesaplama dahil edilmesine karşın meyve ortalama kilogram fiyatı 4,39 TL'den 3,80 TL'ye geriledi. Sebze fiyatlarında ise bu ay gerileme devam etti. Sebze ortalama kilogram fiyatı bu ay sebze 2,92 TL olarak hesaplandı. Oysa bu tutar geçen ay 3,06 TL'di. Hesaplama yapılırken -her zaman olduğu gibi- pazardaki mevsim ürünleri esas alındı ve ürünlerin tek tek ağırlığı yerine genel meyve-sebze tüketimi miktarından hareket edildi. Ortalama sebze-meyve fiyatındaki gerileme mutfak harcamasına yaklaşık 22 TL tasarruf sağladı.
- Ekmek, piring, un, makarna, irmik gibi ürünlerin bulunduğu grupta; Ramazan'da ağırlıklı olarak satılan pide 250 gramajla 1,50 TL'den satılırken, normal ekmek fiyatı aynı gramajla 1,00 TL kaldı. Bu harcama grubundaki diğer ürünlerin fiyatında önemli bir değişiklik belirlenemedi.
- Son grup içinde yer alan gıda maddelerinden; tereyağı, margarin, zeytinyağı ve ayçiçeği yağı fiyatı aynı kaldı. Zeytin fiyatı; siyah zeytinde fazla değişmezken yeşil zeytinde fiyat indirimi etkili oldu. Şeker ve tuz fiyatı aynı kaldı. Reçel ve bal fiyatında artış tespit edildi, pekmez fiyatı aynı kaldı. Yağlı tohum (ceviz, fındık, fıstık, ayçekirdeği vb) ürünlerinden antepfıstığı ve çekirdek fiyatında gerileme görülürken diğerleri değişmedi. Baharat (kimyon, nane, karabiber, vb) ürünlerinin fiyatı da aynı kaldı. Çay ve ıhlamur fiyatı da değişmedi. Salça fiyatında da bir değişiklik gözlenmedi.

Konfederasyonumuzca hesaplanan tutarlar ücret düzeyi olmayıp haneye girmesi gereken toplam gelir miktarıdır. Çoğu zaman haneye girmesi gereken gelir ile ele geçen gelir arasındaki fark arttıkça geçim koşullarının yükü de artmaktadır.

*TÜRK-İŞ'in bu araştırması alanında ilktir. Daha sonra bu alanda yapılan benzeri çalışmalara da örnek olmuştur/olmaktadır. "Açlık ve Yoksulluk Sınırı" çalışmasında hesaplama temel alınan gıda maddelerinin fiyatları, Konfederasyonumuzca piyasadan, market ve semt pazarları sürekli ve düzenli dolaşarak **doğrudan** tespit edilmektedir. TÜİK tarafından derlenen fiyat verileri kullanılmamakta ve fakat, gelişmeleri değerlendirmek ve kıyaslama yapmak için sonradan izlenmektedir. Çalışma bu niteliğiyle bağımsızdır.*

Konfederasyonumuz her ayın son haftasında ve TÜİK açıklamasından yaklaşık bir hafta önce hesaplama sonuçlarını kamuoyuna açıklamaktadır ve bu yönüyle, tüketici fiyatlarındaki artış eğilimini yansıtan "öncü gösterge" niteliğini de taşımaktadır.

AÇIKLAMALAR

Çalışanların, kendilerine ve ailelerine saygın yaşam düzeyi sağlayacak bir gelir elde etmeleri esastır. Yoksulluk, genel anlamıyla, insanların temel ihtiyaçlarını karşılayamama durumu olarak tanımlanmaktadır. Yoksulluk sınırı tutarı, bir ailenin, insan onurunun gerektirdiği zorunlu ihtiyaçları karşılayabilmesi için yapması gereken harcama düzeyidir.

Türkiye’de bu konuda düzenli bir çalışma bulunmamaktadır. TÜRK-İŞ, var olan bu eksikliği gidermek amacıyla, Aralık 1987’den bu yana düzenli olarak her ay, gıda harcaması tutarını ve buradan hareketle açlık ve yoksulluk sınırını açıklamaktadır.

Türkiye’de yoksulluk sınırı ve yoksulluğun boyutları ile ilgili ilk resmi çalışma TÜİK tarafından 14 Nisan 2004 günü açıklanan “2002 Yoksulluk Çalışması”dır.

Çalışanların, kendilerine ve ailelerine yetecek bir ücret almaları gereği açıktır. Ancak temel ihtiyaçların karşılanabilmesini sağlayacak ve refahtan pay almasını mümkün kılacak ücretin hesabı nasıl yapılacaktır? İşçinin yaşam standardını sürdürmesi ya da iyileştirmesi için gerekli olan tutar ne kadar olmalıdır? Kuşkusuz bu ve benzeri soruların cevabını vermek kolay değildir. Gerekli olacak tutarın hesabı, yaşam standardı ve tüketim alışkanlıklarına da bağlı olarak kişiden kişiye, hatta ülkeden ülkeye farklılıklar göstermektedir.

İşçinin ailesiyle birlikte, insan onuruna yaraşır bir yaşam düzeyi sağlayabilecek harcama tutarını belirlemek için yapılabilecek hesaplamalardan biri, beslenmeye ilişkin ihtiyaçların belirlenmesidir. Dengeli beslenebilmek için, yetişkinlerin ihtiyaç duyacağı kalori miktarı ile çocukların yaşlarına göre gerekli olan kalori miktarının ne olması gerektiği hakkında bilimsel araştırmalar yapılmıştır. Sağlığın korunabilmesi için bu kalorileri sağlayacak besin miktarları yanı sıra, gerekli protein, yağ ve karbonhidrat miktarları konusunda da belirlemelerde bulunulmuştur. Bu kapsamda, farklı büyüklükteki aileler için toplam besin ihtiyacı hesaplanabilmektedir.

TÜRK-İŞ’in bu çalışmasında, dört kişilik bir ailenin, bilimsel olarak belirlenmiş beslenme kalıbı temel alınmaktadır. Anılan beslenme kalıbı, Hacettepe Üniversitesi Sağlık Teknolojisi Yüksek Okulu’ndan sağlanmıştır. Günlük kalori ihtiyacının hesabında, hem yetişkin kişiler hem de genç ve çocuk nüfus dikkate alınmaktadır. Buna göre yetişkin erkek için 3500, yetişkin kadın için 2300, 15-19 yaş grubundaki erkek çocuk için 3200 ve 4-6 yaş grubundaki çocuk için 1600 kalorilik liste temel alınmıştır.

Çalışmada kullanılan besin grubunda şu besin maddeleri yer almaktadır:

Birinci grupta; süt, yoğurt, peynir... İkinci grupta; et, tavuk, balık, sakatat ürünleri, yumurta, kuru bakliyat (nohut, mercimek, kuru fasulye, barbunya vb)... Üçüncü grupta; meyve ve sebze... Dördüncü grupta; ekmek, makarna, pirinç, bulgur, un, irmik, diğer tahıl unları... Beşinci grupta; tereyağı, margarin, ayçiçeği yağı, zeytinyağı, zeytin, yağlı tohum (ceviz, fındık, fıstık vb), şeker, reçel, marmelat, bal, pekmez, tuz, baharat (kimyon, karabiber, pul biber, nane vb), çay, ıhlamur, salça...

Araştırmada, dört kişilik bir ailenin fizyolojik ihtiyaçları ile tutarlı, yeterli ve dengeli beslenmesini sağlamak için gerekli olan kalori sayısı ve bunu karşılayacak besinlerin cins ve miktarı temel alınmaktadır. Ankara’da çalışanların yoğun olarak alışveriş yaptıkları market ve semt pazarları ayda iki-üç kez dolaşarak fiyatlar derlenmekte ve yapılması gereken asgari düzeydeki gıda harcaması tutarı hesaplanmaktadır.

“Açlık Sınırı” dört kişilik bir ailenin, sağlıklı ve dengeli beslenebilmesi için bir ayda gıda için yapması gereken asgari harcama tutarını tanımlamaktadır.

İnsan onuruna yaraşır düzeyde yaşam sürdürebilmek için gereken harcama tutarı, hiç kuşku yok ki, gıda ile sınırlı değildir. Gıda harcaması yanında giyim, konut, ulaşım ve diğer ihtiyaçlar için gerekli tutarın da ayrıca hesaplanması gerekmektedir. “Yoksulluk sınırı” zorunlu ihtiyaçlar için yapılması gereken toplam harcama tutarını ifade etmektedir.

Gıda dışındaki zorunlu harcamaların tutarını ayrıntılı olarak ve tek tek hesaplamak için kullanılabilecek, “beslenme kalıbı” benzeri bir bilimsel ve objektif yöntem -maalesef- mevcut değildir. Bu tutarın hesaplanmasında, genellikle aile bütçesi yöntemi kullanılmaktadır. Ailelerin elde ettiği geliri ve temel ihtiyaçları için yaptıkları harcamaları gösteren çalışmalardan yararlanılarak bir hesaplama yapılabilmektedir. Diğer bir ifadeyle, ailelerin toplam harcamaları içindeki “gıda” payı temel alınarak gıda dışı harcamalara ulaşılmaktadır.

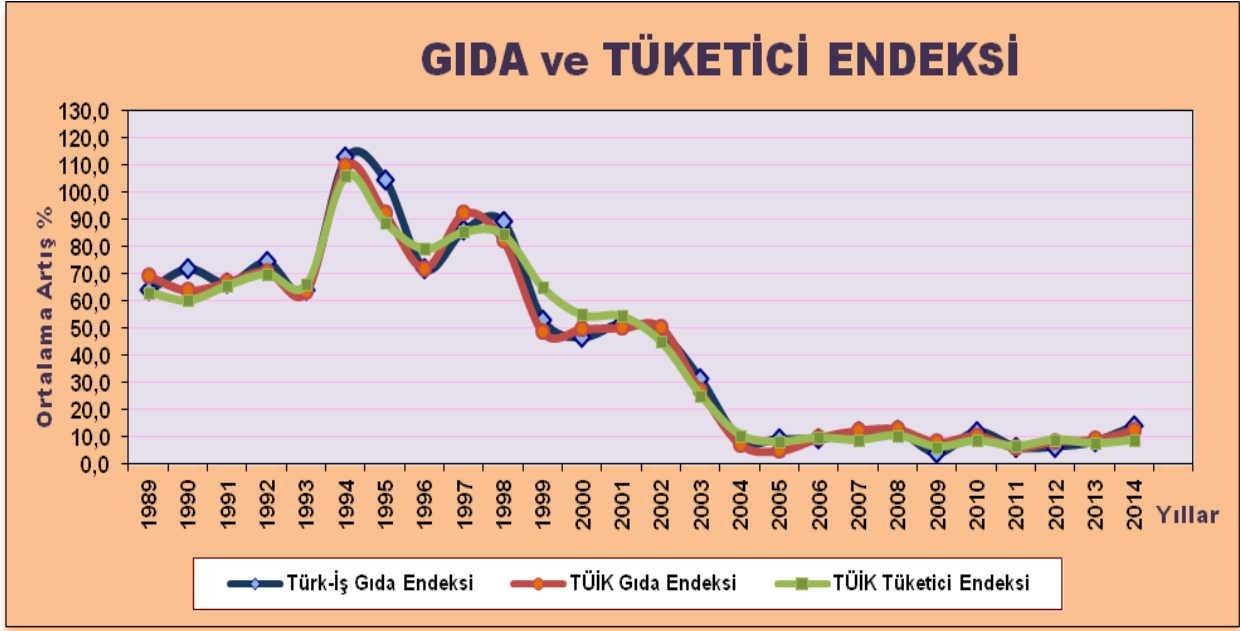
Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) tarafından, aile bütçesine yönelik anket çalışması yapılmaktadır. TÜİK, ülke genelinde yaptığı anket ile ailelerin elde ettiği geliri ve tüketim harcamalarını bulmaktadır. TÜİK’in 2003-2004 Hanehalkı Tüketim Harcamaları Anketi’ne göre gıda harcamalarının toplam tüketim harcamaları içindeki payı yüzde 30,70 oranındadır.* Hesaplamalarda bu oran esas alınmaktadır.

TÜRK-İŞ çalışması sonucu açıklanan yoksulluk sınırı tutarı, işçinin eline geçmesi gereken ücret düzeyi değildir. Bu değerlendirme eksik bir yaklaşımın ifadesidir. Yoksulluk sınırı tutarı, ailenin yapması gereken insan onurunun gerektirdiği harcama düzeyidir ve bir bakıma, haneye girmesi gereken toplam gelirin alt sınırını ortaya koyan önemli bir göstergedir. Ancak çoğu zaman, ücretli çalışan ailenin tek gelir kaynağı olduğundan yoksulluk sınırı tutarı olması gereken ücret düzeyi olarak görülmektedir.

TÜRK-İŞ’in bu çalışmasıyla hesaplanan gıda harcama tutarında, aylar ve yıllar itibariyle meydana gelen değişimi yansıtan oranları enflasyon verisi olarak değerlendirmek de ihtiyatlı bir yaklaşımı gerektirmektedir.

Konfederasyonumuzun yirmi sekiz yıldan bu yana her ay düzenli olarak yaptığı gıda harcaması tutarındaki değişim, bir bakıma TÜİK’in açıkladığı tüketici fiyatlarındaki değişimin yönünü ortaya koyan öncü gösterge niteliğindedir. Nitekim 1988-2014 yıllarını kapsayan dönemdeki TÜİK tüketici fiyatları endeksindeki artış ile birlikte tüketici fiyatları içinde önemli alt harcama grubu olan gıda harcamalarındaki yıllık ortalama değişim TÜRK-İŞ gıda harcaması ile kıyaslandığında -neredeyse- paralel bir gelişme hemen dikkati çekmektedir.

* TÜİK 2005 yılı için bu oranı yüzde 28,3; 2006 yılı için yüzde 28,5; 2007 yılı için yüzde 28,4, 2008 yılı için yüzde 26,6; 2009 yılı için yüzde 26,7; 2010 yılı için yüzde 27,1; 2011 yılı için yüzde 26,2 olarak hesaplamıştır. 2012 yılı için bu oran yüzde 25,1 ve 2013 için yüzde 23,5’dir. 2014 yılı için TÜİK tarafından hesaplanan gıda içi harcama oranı yüzde 22,7’dir.

Ancak, yinelemek gerekir ki, bu çalışma, tüketici fiyatları endeksi olarak değerlendirilmemelidir.

Dar gelirlili ailelerin elde ettiği gelirin yeterli ve dengeli beslenme için gerekli harcamaları bile karşılayabilecek düzeyde olmadığı açıktır. Aileler, düşük düzeydeki geliriyle beslenme ve beslenme dışı harcamaları karşılayabilmek için çeşitli malların fiyatlarını da dikkate alarak tüketim malları arasında tercihte bulunmak zorunda kalmaktadır. Çoğu zaman fiyatı yüksek olan gıda maddeleri yerine fiyatı düşük olan gıda maddelerini seçmektedir.

Bu durumda olan aileler, büyük bir olasılıkla beslenme dışı harcamalarının (kira, ulaşım, yakıt, elektrik ve benzerleri) bir kısmını da beslenme harcamalarından kısarak elde edebilmektedir. Sonuçta, gelir düzeyinin düşük ve yetersiz olması, dar gelirlili kişi ve ailelerin sağlıksız ve dengesiz beslenme yapmasına yol açmaktadır.

TÜRK-İŞ tarafından hesaplanan açlık ve yoksulluk sınırı tutarları ile elde edilen gelir arasındaki fark, çalışanların içinde bulunduğu geçim sıkıntısının boyutlarını ortaya koyan önemli bir gösterge olmaktadır.